	باسمه تعالی **اداره آموزش و پرورش منطقه ۲ تهران** **امتحانات پایانی نیمسال اول**	محل مهر امتحانات
	دبیرستان غیردولتی حلی ۴	**نیاز به برگه سفید:** دارد □ ندارد □
پایه:		**نام و نام خانوادگی:**
نام درس:		**تعداد صفحات:** / **تعداد سوالات:**
مدت زمان پاسخگویی ۸۰ دقیقه	**سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴**	**تاریخ امتحان:** / **۱۰** / **۱۴۰۴**

قلمرو زبانی: ۷ نمره

۱ **در ابیات زیر برای هرکدام از واژه‌های «پیشگاه خانه» و «امکان» یک مترادف پیدا کنید** (یک بیت اضافه است). **۰/۵**

الف) فرخی ز جان و دل می‌کند در این محفل — دل نثار استقلال، جان فدای آزادی

ب) چون ابروی معشوقان با طاق و رواق است — چون روی پری‌رویان با رنگ و نگار است

ج) در عشق کسی قدم نهد کش جان نیست — با جان بودن به عشق در سامان نیست

۲ **معنی واژهٔ مشخص‌شده در کدام گزینه نادرست است؟** **۰/۲۵**

۱) همّت اگر سلسله‌جنبان شود — مور تواند که سلیمان شود (اراده و تلاش)

۲) چون من در آن حضرت رسم و تاب آفتاب آن جمال بر من زند، مرا از خود یاد نیاید، از تو چون یاد کنم. (فروغ)

۳) لب و دندان سنایی همه توحید تو گوید — مگر از آتش دوزخ بودش روی رهایی (امید است)

۴) طاق پذیر است عشق، جفت نخواهد حریف — بر نمط عشق اگر پای نهی طاق نه (سقف محدب)

۳ **کدام واژه هیچ مترادفی در میان واژه‌های زیر ندارد؟** **۰/۲۵**

ستور- وجه- بطالت- ضیافت- کاهلی- چهارپا- وجود- زیادی- بزم

۴ **شکل درست املایی را از داخل کمانک انتخاب کنید.** **۰/۷۵**

الف) (سریر/ صریر) ملک عطا داد کردگار تو را — به‌جای خویش دهد هرچه کردگار دهد

ب) چه نیکو گفت با جمشید دستور — که با نادان نه شیون باد نه (سور/ صور)

ج) بیش از یک سال و نیم نتوانستم از (مواهب/ مواحب) خداداد و نعمت‌های طبیعت بهره‌مند شوم

۵ **در متن زیر املای کدام واژه نادرست است؟ درست آن‌ها را بنویسید.** **۰/۲۵**

آن باغ پر از گل‌های رنگین و معطر شعر و خیال و الهام و احساس در سموم سرد این عقل بی‌درد و بی‌دل پژمرد و صفای اهورایی آن همه زیبایی‌ها که درونم را پر از خدا می‌کرد، به این علم عددبین مصلحت‌اندیش آلود و من آن شب، پس از گشت و گذار در گردشگاه آسمان، تماشاخانهٔ زیبا و شگفت مردم کویر، فرود آمدم و بر روی بام خانه، خسته از نشعهٔ خوب و پاک آن «اسرا» در بستر خویش به خواب رفتم.

۶ **در گروه کلمات زیر موارد نادرست را مشخص کنید و درست آن‌ها را بنویسید.** **۰/۵**

ایل و اشیره- شهد فایق- طیلسان و ردا- بدرغه و نگهبان- سلانه سلانه- سفله و پست- زهر و تریاق

۷ **در ابیات و عبارات زیر کلمات دارای هم‌آوا را مشخص کنید. (یک بیت فاقد هم‌آوا است).** **۰/۵**

الف) سال‌ها پیش، مردی فیلسوف و فقیه که در حوزهٔ درس مرحوم حاجی مّلا هادی اسرار مقامی بلند و شخصیتی نمایان داشت، به این ده آمد.

ب) سینه خواهم شرحه شرحه از فراق — تا بگویم شرح درد اشتیاق

ج) هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت — آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت

۸ **نقش ضمیر پیوسته در کدام ابیات به ترتیب «مفعول» و «متمم» است؟** **۰/۵**

الف) در عشق کسی قدم نهد کش جان نیست — با جان بودن به عشق در سامان نیست

ب) هر که جز ماهی ز آبش سیر شد — هرکه بی‌روزی است روزش دیر شد

ج) آیین طریق از نفس پیر مغان یافت — آن خضر که فرخنده‌پی‌اش نام نهادند

www.kanoon.ir

۹	**نقش دستوری کلمات مشخص‌شده چیست؟** الف) سرّ من از ناله من دور نیست — لیک چشم و گوش را آن نور نیست ب) کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند — کی بود؟ کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند ج) شگفتا که نگاه‌های لوکس مردم آسفالت‌نشین شهر، آن را کهکشان می‌بیند و دهاتی‌های کاهکش کویر، شاهراه علی، راه کعبه.	۱
۱۰	**در میان گروه‌های اسمی زیر، دو «وابستهٔ وابسته» مشخص کنید و نوع هرکدام را بنویسید.** این نخلستان خاموش و پرمهتاب- دریای سبز معلق- مشت خونین و بی‌تاب قلبم- تموز سوان کویر- چند حلقه چاه عمیق- علم عددبین‌مصلحت اندیش	۱
۱۱	**در کدام یک از عبارت‌های زیر جمله‌ای با ساختار «نهاد+ مفعول+ مسند+ فعل» وجود دارد؟ «مفعول» و «مسند» را در آن جمله پیدا کنید و بنویسید.** الف) در کنار بروکسل کوه و تپه‌هایی بسیاری وجود دارد که واترلو خوانده می‌شود. ب) آخرین چراغ امپراتوری روم را موسولینی روشن کرد که چند صباحی تا حبشه و قلب آفریقا پیش راند اما همه می‌دانیم که دولت مستعجل بود. ج) جالب آن که راهنمای ما می‌گفت: تمام این مناظر بر اساس تعریف ویکتور هوگو از میدان جنگ در جلد دوم کتاب بی‌نوایان ساخته شده.	۰/۵
۱۲	**در جدول زیر هر کدام از موارد دستوری ستون (ب) را به بیت مناسب در ستون (الف) وصل کنید. (یک بیت در ستون (الف) اضافه است).** الف) محرم این هوش جز بی‌هوش نیست — مر زبان را مشتری جز گوش نیست ب) همه از بهر تو سرگشته و فرمان‌بردار — شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری ج) پنهان مکن آتش درون را — زین سوخته‌جان شنو یکی پند د) انصاف و عدل داشت موافق بسی ولی — چون فرخی موافق ثابت‌قدم نداشت د) تن ز جان و جان ز تن مستور نیست — لیک کس را دید جان دستور نیست ب: ۱) نهاد+مفعول+ مسند+فعل ۲) صفت مضاف‌الیه ۳) حذف فعل به قرینهٔ لفظی ۴) جملهٔ وابسته	۱
	قلمرو ادبی : ۵ نمره	
۱۳	**در جدول زیر هرکدام از آرایه‌های ستون (ب) را به بیت مناسب در ستون (الف) وصل کنید.** الف) محرم این هوش جز بی‌هوش نیست — مر زبان را مشتری جز گوش نیست ب) خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد — زاشک ویران کنش آن خانه که بیت‌الحزن است ج) در عالم پیر هرکجا برنایی است — عاشق بادا که عشق خوش سودایی است ب: ۱) ایهام ۲) اغراق ۳) حسن تعلیل ۴) اسلوب معادله	۰/۷۵
۱۴	**در ابیات زیر از میان آرایه‌های «تشبیه، تضاد، تلمیح و استعاره» کدام آرایه مشترک است؟** الف) هرکسی کاو دور ماند از اصل خویش — بازجوید در حقیقت وصل خویش ب) چه غم دیوار امت را که دارد چون تو پشتیبان — چه باک از موج بحر آن را که باشد نوح کشتیبان	۰/۲۵
۱۵	**در بیت زیر کاربرد آرایهٔ «استعاره» را نشان دهید.** آتش عشق است کاندر نی فتاد — جوشش عشق است کاندر می فتاد	۰/۵
۱۶	**در هر کدام از ابیات و عبارات زیر آرایهٔ خواسته‌شده را مشخص کنید.** الف) همت از باد سحر می‌طلبم گر ببرد — خبر از من به رفیقی که به طرف چمن است (مجاز) ب) گفت آگه نیستی کز سر درافتادت کلاه — گفت در سر عقل باید بی‌کلاهی عار نیست (جناس) ج) هرگاه مشت خونین قلبم را در زیر باران‌های غیبی سکوتش می‌گیرم ناله‌های گریه‌آلود آن روح دردمند و تنها را می‌شنوم. (تناقض)	۰/۷۵

www.kanoon.ir

۱۷	**هرکدام از ابیات ستون (الف) را به توضیح ادبی مناسب در ستون (ب) وصل کنید. (در هر ستون یک مورد اضافه است).** **الف** الف) نی حریف هرکه از یاری برید — پرده‌هایش پرده‌های ما درید ب) خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد — زاشک ویران کنش آن خانه که بیت‌الحزن است ج) با محتسبم عیب مگویید که او نیز — پیوسته چو ما در طلب عیش مدام است **ب** ۱) مناظره ۲) طنز ۳) غزل اجتماعی	۰/۵
۱۸	**آرایهٔ مقابل کدام گزینه نادرست است؟** ۱) عبور هواپیما از روی دریای مدیترانه آدمی را غرق دریای تصورات تاریخی می‌کند. (تشبیه) ۲) تابستان وصال درست به هنگام همچون همه‌ساله امیدبخش و گرم و مهربان و نوازشگر می‌آمد. (ایهام) ۳) بدان که از جمله نام‌های حسن یکی کمال است و یکی جمال. (سجع) ۴) عصاره تاکی به قدرت او شهد فایق شده و تخم خرمایی به تربیتش نخل باسق گشته. (جناس)	۰/۲۵
۱۹	**برای هر کدام از شاعران یا نویسندگان زیر نام یک اثر بنویسید.** الف) عین القضات همدانی: ب) م. سرشک:	۰/۵
۲۰	**نام پدیدآورندهٔ کدام یک از آثار زیر نادرست است؟** بخارای من ایل من (محمد بهمن‌بیگی)- فیه مافیه (مولوی)- روایت سنگرسازان (احمد عربلو)- بینوایان (ویکتور هوگو)- تذکره الاولیا (عطار)	۰/۲۵
۲۱	**کدام یک از آثار زیر «حسب حال» یا «سفرنامه» نیست؟** ۱) کویر ۲) قصهٔ شیرین فرهاد ۳) از پاریز تا پاریس ۴) بخارای من ایل من	۰/۲۵
۲۲	**ابیات زیر را کامل کنید.** الف) ..... هان ای پسر بکوش که روزی پدر شوی ب) آیینهٔ نگاهت پیوند صبح و ساحل	۰/۵
	قلمرو فکری: (۸ نمره)	
۲۳	**مفهوم مشترک عبارات زیر را بنویسید.** الف) چون من در آن حضرت رسم و تابِ آفتاب آن جمال بر من زند، مرا از خود یاد نیاید، از تو چون یاد کنم. ب) گفت : به خاطر داشتم که چون به درخت گل رسم، دامنی پر کنم هدیه ی اصحاب را؛ چون برسیدم، بوی گلم چنان مست کرد که دامنم از دست برفت.	۰/۵
۲۴	**در هرکدام از ابیات و عبارات زیر مقصود از قسمت مشخص شده چیست؟** الف) در کویر گویی به مرز عالم دیگر نزدیکیم. ب) آیین طریق از نفس پیر مغان یافت — آن خضر که فرخنده‌پی‌اش نام نهادند ج) ای مادر سرسپید بشنو — این پند سیاه‌بخت فرزند	۰/۷۵
۲۵	**در هرکدام از ابیات زیر کلمه یا ترکیب را مشخص کنید که بر «عاشق» دلالت داشته باشد.** الف) هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد — هرکه بی‌روزی است روزش دیر شد ب) گر کسی وصف او ز من پرسد — بی‌دل از بی‌نشان چه گوید باز	۰/۵
۲۶	**در هر کدام از ابیات و عبارات زیر مفهوم اصلی را بنویسید.** الف) برکش ز سر این سپید معجر — بنشین به یکی کبود اورند ب) در عشق قدم‌نهادن کسی را مسلّم شود که با خود نباشد و ترک خود بکند و خود را ایثار عشق کند.	۰/۵
۲۷	**مفهوم کدام یک از ابیات و عبارات زیر متفاوت است؟** الف) شهر را و گیرودار شهر را رها کرد و چشم‌ها را منتظر گذاشت و به دهی آمد که هرگز در انتظار آمدن چون اوکسی	۰/۵

www.kanoonir

	نبود. ب) تا چشم بشر نبیندت روی بنهفته به ابر چهر دلبند ج) با آن که جیب و جام من از مال و می تهی است ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت	
۲۸	**درستی یا نادرستی هر کدام از مفاهیم زیر را بررسی کنید.** الف) چون به آتش رسد، خود را بر میان زند. خود نداند فرقی کردن میان آتش و غیر آتش: برای عشق سختی و راحتی تفاوتی ندارد. ب) دل گرمی و دم‌سردی ما بود که گاهی مردادمه و گاه دی‌اش نام نهادند: اثر گرفتن زمانه از غم‌ها و شادی‌های مردمان ج) همه غیبی تو بدانی همه عیبی تو بپوشی همه بیشی تو بکاهی همه کمی تو فزایی: خدا عدالت را در میان همه برقرار می‌کند د) یک دم غریق بحر خدا شو گمان مبر کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی: با یک لحظه عشق ورزیدن به خداوند نباید انتظار اثرات بسیار داشته باشیم	۱
۲۹	**با توجه به متن زیر کدام گزینه از تفاوت‌های نگاه مردم شهر و روستا نیست؟** **شگفتا که نگاه‌های لوکس مردم آسفالت‌نشین شهر، آن را کهکشان می‌بینند و دهاتی‌های کاه‌کش کویر، شاهراه علی، راه کعبه، راهی که علی از آن به کعبه می‌رود.** ۱) مردم شهر به ظاهر نگاه می‌کنند و مردم روستا به باطن ۲) مردم شهر اهل حرف هستند ولی مردم روستا اهل عمل‌اند. ۳) مردم روستا با دل و احساس به همه چیز نگاه می‌کنند و مردم شهر با عقل و علم ۴) مردم شهر از طبیعت دور هستند و مردم روستا به طبیعت نزدیک‌اند	۰/۲۵
۳۰	**ابیات و عبارات زیر را به فارسی روان بازنویسی کنید.** الف) دیدارها همه بر خاک و سخن‌ها همه از خاک! که آن عالم پرشگفتی و راز، سرایی سرد و بی‌روح شد، ساختهٔ چند عنصر!	۰/۷۵
	ب) محرم این هوش جز بی‌هوش نیست مر زبان را مشتری جز گوش نیست	/۷۵
	ج) زین بی‌خردان سفله بستان داد دل مردم خردمند	۰/۵
	د) انصاف و عدل داشت موافق بسی ولی چون فرخی موافق ثابت‌قدم نداشت	۰/۵
	ه) از بیم عقرب جرّاره دموکراسی قرن بیستم ناچار شده به مار غاشیه حکومت سرهنگ‌ها پناه ببرد.	۰/۷۵
	و) تخم خرمایی به تربیتش نخل باسق گشته.	۰/۵
	ز) سودای عشق از زیرکی جهان بهتر ارزد	۰/۵

www.kanoon.ir

موفق باشید

ردیف	پاسخ سوالات
۱	پیشگاه خانه: رواق — امکان: سامان
۲	گزینهٔ «۴» (۰/۲۵) (طاق در این بیت به معنی تک، فرد و بی‌همتا است). — ۳ — زیادی
۴	الف) سریر — ب) سور — ج) مواهب
۵	نشئه — ۶ — عشیره — بدرقه
۷	حوزه — آری — ۸ — مفعول: بیت (ج) — متمم: بیت (الف)
۹	نور: نهاد — کاووس: نهاد — کی: قید — شاهراه: مسند
۱۰	وابستهٔ وابسته ۱: م (مشت قلبم) — نوع: مضاف‌الیه مضاف‌الیه — وابستهٔ وابسته ۲: حلقه (چند حلقه چاه) — نوع: ممیز
۱۱	(ب) – چراغ: مفعول- روشن: مسند — ۱۲ — ۱) (ج): نهاد+ مسند... — ۲) (الف): صفت مالیه — ۳) (ه) حذف لفظی — ۴) (ب) جملهٔ وابسته
۱۳	الف) اسلوب معادله (۴) — ب) اغراق (۲) — ج) ایهام (۱) — ۱۴ — تلمیح
۱۵	«جوشش عشق» اضافهٔ استعاری است. — ۱۶ — الف) «چمن» مجاز از دشت — ب) در و سر — ج) در سکوت شنیدن
۱۷	غزل اجتماعی (۳) – بیت (ب) — طنز (۲) – بیت (ج) — ۱۸ — گزینهٔ «۴»
۱۹	الف) تمهیدات — ب) مثل درخت در شب باران — ۲۰ — روایت سنگرسازان — ۲۱ — قصهٔ شیرین فرهاد
۲۲	الف) در مکتب حقایق پیش ادیب عشق — ب) لبخند گاه گاهت صبح ستاره باران
۲۳	سرگشتگی عارفِ واصل و از دست دادن اختیار با دیدن جلوهٔ معشوق
۲۴	الف) عالم معنویات — ب) پیر طریقت (مرشد، مراد) — ج) خود شاعر
۲۵	الف) ماهی — ب) بی‌دل
۲۶	الف) دعوت به مبارزه و قیام و به دست‌گرفتن قدرت — ب) شرط عاشقی ترک وجود مادی و فداکردن خود است — ۲۷ — بیت (ج)
۲۸	الف) نادرست — ب) درست — ج) نادرست — د) نادرست — ۲۹ — گزینهٔ (۲)
۳۰	الف) همهٔ دیدارها و همهٔ سخن‌ها در مورد عالم دنیا بود (۰/۲۵) و [آسمان]، آن جهان پر از راز و اتفاقات عجیب [برای من] به خانه‌ای سرد و بی‌روح تبدیل شد (۰/۲۵) [که از نگاه علمی] از تعدادی عنصر درست شده است (۰/۲۵).
	ب) فقط عاشق از خود بی‌خود شده (۰/۲۵) محرم و رازآشنای اسرار عشق است و آن را درک می‌کند (۰/۲۵)، همانطور که فقط گوش برای درک سخنان زبان مناسب است (۰/۲۵).
	ج) حق انسان‌های دانا و عاقل (۰/۲۵) را از این حاکمان بی‌عقل و پست بگیر. (۰/۲۵)
	د) بسیاری با عدالت موافق بودند (۰/۲۵)، ولی هیچ کس مانند من (فرخی) در راه تحقق آن، بااراده و ثابت قدم نبود. (۰/۲۵)
	ه) مردم برای رهایی از دموکراسی قرن بیستم که مثل عقرب سمی (۰/۲۵) است به حکومت نظامی‌ها که مانند مار جهنمی(۰/۲۵) است پناه برده‌اند. (۰/۲۵)
	و) هستهٔ خرما با توجه و پرورش او، درخت خرمای بلند (۰/۲۵) شده است. (۰/۲۵)
	ز) دیوانگی و خیال (۰/۲۵) عشق از عقل و زیرکی‌های آن باارزشتر است. (۰/۲۵)